

N.F.S. Grundtvigs tale i Folketinget om kommunallov for Danmark

Taler

Nikolai Frederik Severin
Grundtvig
Medlem af Folketinget

Dato

31. oktober 1850

Sted

Christiansborg

Omstændigheder

1. behandling af forslag til en Kommunallov

Da det er min Overbeviisning, at den saameget priste Centralisation eller Sammenførelse af alle et Rigets Dele og Forhold i enkelte Skriverstuer, ikke er enten til et Folks Gavn eller til dets Glæde, saa følger det ogsaa af sig selv, at jeg inderlig skulde ønske den formindsket, ja, at jeg skulde ønske ethvert Samlag, større eller mindre, i Landet en langt friere og selvstændigere Stilling, end det har for nærværende Tid. Det er vel saa, at vort Rige i sin største Udstrækning er saa lille, at det ikke vel kan have alt det Fordærlige ved sig, at centralisere her, som det har havt andetsteds, eller idetmindste ikke saa hurtig bringe Fordærvelse tilveie; men da jeg ikke blot ønsker, at Fædrelandet maatte være frit for de største Ulykker, men at det ogsaa maatte være og føle sig lykkeligt, saa skal jeg ogsaa altid ønske det saa megen, efter det nærværende Talebrug, communal Selvstændighed, som er mulig. Da det derfor ikke har behaget Regjeringen at sætte denne Sag i Bevægelse, hvilket den dog vistnok burde, saa glæder det mig, at den nu er sat i levende Bevægelse her i Thinget selv, og jeg vil haabe, at under alle Omstændigheder den Drøftelse, som den her vil blive underkastet, altid vil være et Skridt, og, da det er det Første, et ikke uvigtigt Skridt til Maalet. Hvad imidlertid Forslaget angaaer, saaledes som det fremtræder, saaledes særskilt, uden Hensyn paa enten den nærværende Forfatning eller paa den Centralisation, som finder Sted, da maa jeg tilstaae, jeg troer ikke det vil være gavnligt, at gaae frem paa den Vei. En høitæret Rigsdagsmand anmærkede nylig, at der vilde skades endeel og maaskee mange nye Embedsmænd, og saalænge som man ikke har nogen Udsigt til, at de nye Embedsmænd enten komme til at afløse de gamle, eller, hvad der endnu var bedre, gjøre en heel Deel af dem overflødige, saalænge man ikke har denne Udsigt, da er Folket vist med Rette bange for nye Embedsmænd, og jeg er det ikke mindre. Dersom, saaledes som

jeg tænker mig, at den nærværende saakaldte Magtfuldkommenhed skulde blive ved at være hos Regeringen og hos Rigsdagen, og vi alligevel skulde reise et heelt nyt communtalt Maskineri, baade med Sognekredse og Landkredse, da troer jeg rigtignok, vi gjorde Uret.

Jeg troer, at det vilde frembringe en Forvirring og Kiv, som er til ingen Nytte, men til megen Skade, og jeg troer fremfor Alt, at, om det ikke havde værre Følger, saa vilde det gjøre Folket led og kjed af det Hele. Jeg mener derfor, saalænge som vi ikke kunne eller ville indskrænke den Magtfuldkommenhed, som nu findes os Regjeringen og Rigsdagen, saa at baade Bestyrelsen og Lovgivningen kan udstrækkes, om man vil, til det Allermindste, selv til alle de Hverdagsforhold, som ofte burde overlades til enhver Huusfader eller til enhver enkelt Mand, og som i alt Fald der aldrig burde afgjøres noget Alvorligt om uden i den snevre Kreds, hvor alle Omstændigheder laae for Øie og kunde tages i Betragtning, – jeg siger, kunne eller ville vi ikke gjøre saadanne Indskrænkninger i den almindelige Lovgivning og Bestyrelse, da bør vi heller ikke begynde med saadanne Communalindretninger og derved give Løfter eller vække Haab, som slet ikke vil gaae i Opfyldelse. Dette seer man gjælder imidlertid blot Betimeligheden af at besatte sig med dette særskilt, men ingenlunde selve Øiemedet, der stræbes til, som jeg ikke kan Andet end bifalde, og derfor maa jeg ønske Sagens levende og ivrige Fremme.

Det var i Almindelighed, og hvad nu Forslaget i Særdeleshed selv angaaer, da skal jeg paa det nærværende Trin Indskrænke mig til et Par Bemærkninger, den ene i Henseende til Inddelingen i Landkredse og den anden i Henseende til hvad der er underlagt Sogneraadene og deres Bestyrelse. I Henseende til Landkredsene, da kan jeg paa ingen mulig Maade istemme den Indvending, som et høitærværdigt Medlem har gjort, at vi ikke skulde kunne forsvare, saaledes at vende Øinene reent bort fra Biskopper og Stiftamtmand [Latter], da jeg virkelig har den Overbeviisning, at de ikke have fortjent synderlig Opmærksomhed af os i Henseende til deres Stilling som Stiftsøvrighed; altsaa, det vil jeg vende mig fra og see om man ellers kan finde nogen naturlig Inddeling, enten udtrykt heri dette Forslag eller at anbefale til at foretrækkes. Hvad det nu angaaer med de 5 Landkredse, da mener jeg, der kunde vist ikke være synderligt med Grund at indvende, uden at det skulde være mod Bornholm; thi Kjøbenhavn maa jo have en forskjellig Stilling, eller har rettere en forskjellig Stilling, som der altid maa tages Hensyn paa; Sjælland, Fyen og Smaalandene have været 3 gamle Inddelinger, som have gjort sig selv; men hvad derimod Nørrejylland angaaer,

da maa jeg være aldeles uenig med Forslagsstilleren, som vil have, at det skal udgjøre een eneste Landkreds, thi deri er slet intet Forhold.

Hvad enten jeg tænker mig Forholdet mellem denne Landkreds og dens Bestyrelse i Forhold til de andre Landkredse eller til Hovedbestyrelsen, saa finder jeg, at det vistnok slet ikke gik an, eller vilde idetmindste slet ikke være tilraadeligt, og dersom jeg seer igjen paa Jyllands Beskaffenhed, saavidt jeg kjender til den, da synes mig ogsaa, at der er meget, som raader til at dele Jylland i 3 Dele, saaat Wensyssel med hele Landet Norden for Liimfjorden kom til at udgjøre een, den østlige een og den vestlige een Kreds. Det er nu saa min Tanke, og hvorom jeg kunde sige langt mere, men som jeg ikke finder paa det nærværende Trin vil enten behøves eller være rigtigt. Jeg skal kun, da jeg slet ikke er bange for at nævne Slesvig, sige, hvad jeg mener derom, og jeg mener da ligeledes, at, dersom man vilde bære sig en Smule fornuftig ad med Slesvig, idet man vilde indrette der en Communalselvstændighed, saa kommer man ogsaa til at dele dette, og, jeg formoder, indedele det i lige saamange Dele, som jeg foreslaaet om Nørrejylland.

Der var en anden Bemærkning, jeg vilde gjøre; det var om de Ting, som skulle efter Forslaget underlægges Sognebestyrelserne, og imedens jeg nu har den Formodning, at der imellem det, som er tillagt baade Landkredsens og Sognekredsens Bestyrelse, at der er meget, som jeg helst vilde ønske maatte være borte og slet ikke blive Gjenstand for nogen Lovgivning, den laveste eller høieste, maa jeg paa den anden Side finde, at der vistnok er Meget af hvad der nævnes, som, naar den øvrige Indretning fra oven af var derefter, meget bedre kunde besørges og vilde blive besørget af Bestyrelserne for Sognekredsen, end de blive af vedkommende Ministerier. Men der er en Ting, som jeg seer ikke er kommet med heri Forslaget, nemlig Forligelsesvæsenet, og dog anseer jeg det for at være af høj Vigtighed, at, hvilken Communeindretning vi end ellers faae, det bliver henlagt under Sognebestyrelsen. Forligelsesvæsenet har maaskee ikke den bedste Formodning for sig efter den Erfaring, vi have havt; men da jo Forligelsesvæsenet, da det blev indført, slet ikke betragtes i Samklang med det folkelige Liv, men man, ved at vælge Forligelsescommissairer, vist saae langt mere paa, hvem der kunde gjøres en Kammeraad af efter et Par Aars Forløb (Latter) end hvem der bedst kunde mægle mellem sine Medborgere, mener jeg, at man aldeles ikke kan regne den Erfaring, naar den skulde afgive den Formodning, at der ikke var meget at udrette; thi jeg er vis paa, at der er uberegnelig Meget at udrette fremfor Alt hos vort Folk, naar kun De kom til at

besørge Forligsmæglingen, som virkelig ere bekendte og høitagede i deres Kreds; jeg er da vis paa, at der ikke alene fortjener forsaavidt Priis, som Ordsproget jo siger og har altid sagt, „at et magert Forlig er meget bedre end en feed Proces”, men at det ogsaa vil bidrage til Folkets Tilfredshed ligesom ogsaa bidrage til dets Velstand i mange Maader.

Det gjør mig derfor meget ondt, at det er blevet udelukket her af Forslaget, saameget mere som jeg veed, at det havde været paatænkt. Jeg har nok hørt, at vore lærde Lovkyndige have sagt, at det ikke kunde gaae an, fordi der er en Deel af Forligelsesvæsenet, som er henlagt under Domstolene; o. s. v., men jeg kan aldeles ikke forstaae, hvorledes det paa nogen Maade kunde gjøre det vanskeligere at medtage det i Forslaget; thi det har jo ogsaa være Tilfældet, medens vi havde Forligelsescommissairer, saa at Alt, hvad der var henlagt under dem, kunde jo ligesaa gjerne være henlagt under Sogneraadet.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Folketingstale, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/grundtvigs-tale-i-folketinget-om-kommunallov-for-danmark>